

"Hänvisar man till åldrandet, är man ute och cyklar"

– Det skulle förvåna mig om inte några av hennes symtom har med arbetet att göra. Håkan Johansson, professor vid Institutet för belastningsskador i Umeå, fick titta i Anita Lindqvists handlingar. Han drar en helt annan slutsats än försäkringskassan.

– Ingenting i detta visar att hennes besvär inte har med arbetet att göra. Dessutom är formuleringarna så svepande, att jag själv skulle kunna skriva ett liknande yttrande men med motsatt resultat.

Håkan Johansson är neuro- och muskelfysiolog och specialist på mekanismerna bakom belastningsskador. För många läkare, sjukgymnaster och jurister är detta ett okänt område. Det visar sig inte minst i försäkringskassans utredningar i belastningsskadeärenden.

Håkan Johansson har sett ett otal utlåtanden från försäkringsläkare – och retat sig på dem.

– Oftast är det luftprat. När det gäller belastningsskador, är kunskaperna så dåliga, att yttrandena blir både svamliga och osakliga. Många formuleringar är dessutom glidande och svåra att angripa. Det är inte heller ovanligt med logiska motsägelser och cirkelresonemang. Ett sorgligt tillstånd!

LÄTTVINDIGA SLUTSATSER

Därför blir tolkningarna som de blir. Och därför dras lättvindiga slutsatser om "degenerativa förändringar", det vill säga sådant som kommer med stigande ålder och inte har med belastningar att göra. Av antalet diagnoser att döma, har dessa åldersförändringar blivit den nya folksjukdomen, oavsett ålder och kön.

Patienten går därmed miste om sin ersättning, staten sparar ytterligare pengar.

Håkan Johansson preciserar några av de vanligaste misstagen i arbetsskadeutredningar.

■ ■ Arthros (förlitna leder): Sågs vara åldersrelaterad, utan koppling till arbetet.

– Men ingen forskare kan i dag säga att arthros generellt betingas av åldrande. Många anser tvärtom att arthros hänger samman med försämrad koordination i lederna. Detta är i sin tur oftast kopplat till belastningar eller kontinuerlig statisk belastning i arbetet.

ALLA MÄNNISKOR ÄR OLIKA

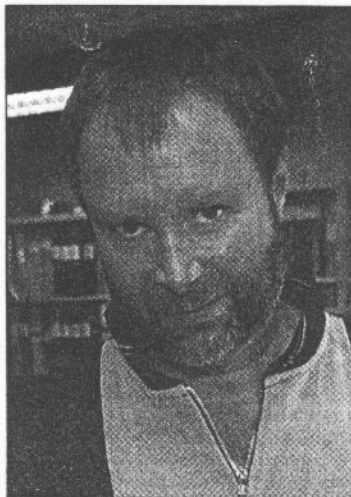
■ ■ Besvär på grund av kropps-konstitutionen:

– Att hänvisa till kropps-konstitutionen är fullständigt trivialt. Alla människor är olika. Risken att skadas kan vara större för en person än en annan, men kropps-konstitutionen utesluter inte att en person har skadats av arbetet.

■ ■ Rygginsufficiens (ryggotillräcklighet): Ryggbesvären anses inte uppkomma på grund av arbetet, utan ses som en följd av "dålig rygg".

– Detta är fel. Över 90 procent av ryggbesvären har okänd orsak. Många forskare anser dock att en stor andel av dessa är en neuromuskulär sjukdom kopplad till belastningar. Diagnosen används av den enkla anledningen att man inte har tillräckliga kunskaper.

■ ■ Degenerativa förändringar (åldersförändringar): Den vanligaste diagnosen i dag, som används för att utesluta samband med arbetet.

Professor Håkan Johansson, specialist på mekanismerna bakom belastningsskador, känner till flera fall där personer mist sin ersättning på grund av läkares och myndigheters okunnighet. – Försäkringsläkarnas utlåtanden är i allmänhet varken grundade på vetenskap eller beprövad erfarenhet, säger han. Foto: URBAN ORZOLEK

– Med stigande ålder följer ofta en ökad frekvens av besvär. Men det är inte samma sak som att besvären beror på åldern. Det finns ingen bevisad koppling mellan degenerativa förändringar och symtom. En röntgen kan exempelvis visa åldersförändringar, men patienten behöver inte ha några besvär. Hänvisar man till åldrandet, är man ute och cyklar.

■ ■ "Orsakerna till kronisk smärta är inte kända":

– En vanlig formulering som enbart avslöjar bristande kunskaper. Det finns både epidemiologiska- och mekanismstudier som styrker sambandet mellan belastningar och besvär. Det är bara det att läkarna inte känner till dem. Och det är därför som hela det här området är fullt av gissningar.

HEDERLIGARE ATT ERKÄNNA

Ett annat vanligt misstag, enligt Håkan Johansson, är att läkare i diagnoser enbart fokuserar på fysisk belastning. Men belastningar är sällan enda orsaken till besvär. De måste ses i relation till psykosociala faktorer. Belastning i kombination med stress ökar risken för skador. Det är fråga om en samverkan, där båda faktorerna påverkar samma kroppsliga mekanismer.

Håkan Johanssons slutsats är att de flesta utredningar av det här slaget inte är mycket värda. Dessutom gör lagen det hela mycket svårare, genom att kräva "en hög grad av sannolikhet" för samband mellan arbete och belastningsskador.

– Det finns bara i extrema fall. Kravet slår orättvist. Det vore hederligare om samhället erkände att man helt enkelt inte har råd att ersätta de här patienterna, istället för att hävda att deras besvär inte har med arbetet att göra.

KARIN LILJEQUIST-RYDZ

Läkare vill införa nytt system

Försäkringsläkarna har makten och patienten är rättslös. Det anser privatpraktiserande läkaren Bo Kuritzén. Han skräder inte orden när han talar om samhällets hantering av arbetsskadade.

– Hela försäkringssystemet präglas av bristande kompetens och intellektuell ohederlighet. Det är ingenting annat än ett jättelikt bedrägeri, där målet är att spara pengar.

Bo Kuritzén, och allt fler med honom, anser att sjukförsäkringen har blivit en klasslag. Den som har råd med dyr konsult hjälp klarar sig, andra inte.

AVSLAG MOTIVERAS OFTA INTE

– Bara det faktum att sjuka och arbetsskadade behöver konsult för att få en rättvis bedömning, visar att det gått för långt.

Allt för ofta har Bo Kuritzén sett exempel på försäkringsläkares yttranden, som inte är annat än gissningar och spekulationer – "rena skojeriet", säger han. För det mesta mynnar yttrandena ut i en rekommendation om avslag på begäran om livränta och sjukpension. Vanligtvis saknas motivering.

Bevisbördan – att en skada sannolikt orsakats av arbetet – ligger i praktiken på patienten. Men det kräver juridisk eller medicinsk expertis, som kan göra en ny utredning. Helst ska utredningen kunna hänvisa till epidemiologiska studier och annan vetenskaplig dokumentation. Allt detta kostar pengar. Få arbetsskadade har råd, eftersom rättshjälpen är avskaffad. Likhet inför lagen blir en illusion.

FÖRSÄKRINGSLÄKARNA BESLUTAR INTE

– Det är inte värdigt läkare att hålla på så här. Försäkringsläkarna tar ställning för statsmakten, inte patienten. Att spara pengar har blivit det allt överskuggande målet, konstaterar Bo Kuritzén.

Försäkringsläkarna har ingen beslutande funktion. Deras bedömningar ska utgå från det underlag som finns i ärendet, dels från handläggaren på försäkringskassan, dels från behandlande läkare, sjukgymnaster och andra inblandade.

I praktiken är det emellertid försäkringsläkarnas ord som gäller, både på försäkringskassan och i domstolen.

Detta, menar Bo Kuritzén, är inte förenligt med rättssäkerheten – framför allt inte mot bakgrund av försäkringsläkarnas ofta bristande kompetens.

"SAKNAR KUNSKAP OM NYARE FORSKNING"

– De flesta har lägre utbildning än andra läkare, de har sällan specialistkompetens och saknar dessutom kunskap om nyare forskning. Ändå ska de uttala sig om sådant de förmodligen inte begriper!

Bo Kuritzén vill avskaffa försäkringsläkarna och istället införa ett system, där handläggarna på kassan kan begära in intyg från två oberoende specialistläkare. Om handläggaren har en annan uppfattning än den försäkrade, tas ärendet upp i socialförsäkringsnämnden. Där ska både patienten och dennes ombud vara närvarande. Om en patient vill överklaga nämndens beslut, ska han eller hon få statligt bidrag att bekosta juristhjälp och kompletterande utredningar.

KARIN LILJEQUIST-RYDZ